1 m storio pilkos žemės su plytų duženomis, pilko ir gelsvo smėlio sluoksniai. Šis horizontas datuojamas XIX a. I puse. Horizonto apatinėje dalyje fiksuoti įvairūs perkasimai. 1,55–1,65 m gylyje po gelsvu smėliu aptikta buvusio trumpalaikio pastato vieta ir šalia jo įkasta statinė (2 pav.). Pastato vietą žymi stačiakampio formos, 3,71x1,95 m dydžio dėmė (jos storis – 10 cm). Šioje vietoje, matyt, stovėjo nedidelis ūkinės paskirties pastatas. 1,7–1,75 m gylyje išskirtas iki 25 cm storio neintensyvus horizontas, kurį sudaro suplauto gelsvo smėlio sluoksnis. Šis horizontas pagal radinius datuotas XVIII a. pabaiga. Giliau seka iki 30 cm storio natūralių durpių sluoksnis.

Liepų St. 4, 6

In 2012, area 4 (150 m^2) was excavated at Liepų St. 4, 6 and a late 18th–20th-century cultural layer up to 1.95 m thick was recorded. Four horizons were discovered in the layer: horizon I dates to the second half of the 20th century, horizon II second half of the 19th – early 20th century, horizon III first half of the 19th century, and horizon IV the 18th century.

Horizon I is levelling layers of sand from the second half of the 20th century. The late 19th-century paving and fragments of fieldstone gutters, which were laid in the courtyard of a building that stood beside Liepų Street (Fig. 1) were assigned to horizon II. Mid-19th and early 20th-century sewer pipes were also recorded. Horizon III consisted of roughly 0.8–1 m thick layers of grey soil with brick rubble, grey sand, and yellowish sand. The site of a temporary building from the first half of the 19th century and a barrel set into the ground beside it (Fig. 2) were recorded. The building's location was marked by a 3.71 x 1.95 m rectangular stain. A small utility building had obviously stood at this site. A horizon up to 25 cm thick with few signs of human activity and consisting of a layer of deposited yellowish sand was distinguished at a depth of 1.7–1.75 m. Based on the finds, this horizon dates to the late 18th-century.

Klaidas Perminas

Danės gatvė 1

2012 m. rugpjūčio 29 d. – rugsėjo 27 d. buvo vykdomi žvalgomieji archeologiniai tyrimai Klaipėdos miesto istorinėje dalyje (UK 22012), Danės g. 1. Archeologinių tyrimų tikslas buvo išsiaiškinti, ar planuojamose Danės upės Šiaurinio rago aplinkos sutvarkymo ir „AB Smiltynės Perkėla“ priklausančio administracinės paskirties pastato statybos darbų vietose (tyrimų užsakovas UAB „Parama“) yra išlikę moksliškai vertingų kultūrinių sluoksnių, archeologinių objektų ar struktūrų, datuojamų iki 1800 m.

Apie tyrimų vietą, dar vadinamą Šiauriniu arba Šiaurės ragu, yra išlikę istorinių, ikonografinių ir kartografinių duomenų. Ši vieta yra dešiniajame (Š) Danės upės krante, ties upės žiotimis. Šiaurinis ragas pradėjo formuotis ne anksčiau kaip XVI a. pradžioje, kai radosi Naujosios Danės atšaka (dabartinė Danės vaga Klaipėdos miesto teritorijoje). Remiantis seniausiu Danės upės žiočių piešiniu (1535 m.), XVI a. pradžioje ši sausumos dalis baigėsi ties Klaipėdos pilimi. Ta pati rago lokalizacija išliko ir XVII–XVIII a. pradžioje. Danės upės žiotys pradėtos tvarkyti tik XVIII a. viduryje, greičiausiai tobulinant bastioninės pilies išorines gynybines sistemas ir kanalus bei formuojant įplauką į upės uostą. XVIII a. žemėlapiuose matome, jog ragas jau įgavęs pailgą formą, pratęstas marių link – 1749–1752 m. supilti Danės

1 pav. Šurfas 4 iš R. R. Kraniausko nuotr.
Fig. 1. Test pit 4, as seen from the E

2 pav. Radiniai iš šurfo 4. K. Permino nuotr.
Fig. 2. Finds from test pit 4

P ir Š molai – ragai. Molų krantinės tvirtintos 1761 m., Septynerių metų karo metu, Klaipėdą užėmus Rusijos imperijos kariuomenei. Manoma, jog Šiaurinis ragas nuolat buvo formuojamas ir ilginamas užpylinėjant iš burlaivių iškrautą balastą – daugiausiai smėlį, žvyrą ir akmenis (Adomavičius R., Laivų balastas Klaipėdoje XVIII–XIX a., *Po muziejaus burėmis*, Klaipėda, 2010, p. 38–44). 1818 m. Šiauriniame rage pastatytas dervos viryklos pastatas (Demereckas K., *Klaipėdos uostas*, Klaipėda, 2007, p. 26). Jis taip pat buvo naudojamas kaip jūreivių virtuvė ir skalbykla. Įplauka į Danę nuolat rekonstruota plečiant ir ilginant molus į marių pusę iki XIX a. vidurio, kai ji įgavo formą, kuri išliko iki pokario rekonstrukcijų. Pokariu Šiaurinio rago teritorija vėl stipriai išplėsta užpylinėjant uosto akvatoriją.

Planuota tyrimų vieta patenka į teritoriją, supiltą XIX–XX a.

Tyrimų vietoje buvo suplanuoti ir iškasti 6 šurfai, kiekvienas 2x1 m dydžio. Tyrimų eigoje, aptikus archeologinę struktūrą, šurfas 4 buvo praplatintas iki 8,5 m^2. Bendras ištirtas plotas sudaro 18,5 m^2.

Vertingas kultūrinis sluoksnis aptiktas tik **šurfe 4**. Jo storis – 1,2 m (1 pav.). Jau šurfo Š dalyje nuvalius 5–10 cm storio žvyro sluoksnį, kuris buvo supiltas po šaligatvio plytelėmis, atsidengė raudonų plytų, rištų kalkiniu skiediniu, mūro fragmentas. Plytos vienodo dydžio – 30 cm ilgio, 14,5 cm pločio ir 7 cm storio. Šurfo centrinėje dalyje, nuo plytų mūro V kryptimi atsidengė stambių akmenų (30x30x20 cm dydžio), rištų kalkiniu skiediniu, iki 70 cm pločio panaši į pamatą struktūra. Praplėtus šurfą, buvo aptiktas pastato PV kampas ir įsitikinta, jog į pamatus panaši akmenų struktūra į V pusę tęsiasi tik apie 70 cm. Nėra abejonės, jog šiame šurfe aptiktoji struktūra – dervos viryklos pastato fragmentas. Šalia mūro liekanų buvo aptikti keli radiniai – 7 olandiškos pypkės kotelio fragmentai, tamsiai rudo butelio dugninė dalis, žiesto puodo dugninė dalis, austrės kriauklė (2 pav.) ir 4 gyvulio kaulai (galvijo pirštakaulis, galvijo šonkaulis, arklio blauzdikaulio kūnas ir distalinė dalis, dešinė koja (prof. dr. Lino Daugnoros tyrimai). Šurfe 4 aptiktus radinius ir struktūrą, remiantis istorine medžiaga, galima datuoti XIX a. I puse.

Šurfuose 5 ir 6 buvo aptikti nesurišti rišamąja medžiaga atitinkamai 2 ir 6 stamboki 30–40x30–40x20–30 cm dydžio akmenys. Aptiktus akmenis, kaip ir visuose šurfuose fiksuotus supiltinius žvyro sluoksnius, galima traktuoti kaip iš burlaivių XVIII a. II pusėje iškrautą balastą, skirtą Šiaurinio rago formavimui.

Danės St. 1

In 2012, a field evaluation (six test pits, a total of 18.5 m^2) was conducted at Danės St. 1, which is called Šiaurinis or Šiaurės ragas (Northern Cape), in the historical part of Klaipėda. The stratigraphic layers in the test pits consisted mainly of gravel that had been brought in. The remains of a building: fragments of red brick and stonework, were uncovered in test pit 4 (Fig. 1). Several finds were also collected: seven pieces of kaolin pipe stem, the bottom of a dark brown glass bottle, the bottom of a hand thrown clay pot, an oyster shell, and four domestic animal (cow and horse) bones (Fig. 2). Test pits 5 and 6 contained several fairly big stones. According to historical sources, the cape was formed between the mid-18th and the mid-19th century. A building where ship tar was made was built on the tip of Šiaurinis ragas in 1818. According to historical data, it was also used as a kitchen and laundry for sailors. Therefore the conclusion can be made that the unearthed building remnants belong to the tar house. The features and dating of the finds do not contradict this. The aforementioned layers of gravel and stones in the test pits should be considered unloaded ship's ballast, which was used to form the Šiaurinis ragas cape in the second half of the 18th century.